

li.remissvar@regeringskansliet.se
li.fjr@regeringskansliet.se

Remiss av betänkandet En ny nationell myndighet för viltförvaltning (SOU 2025:50)

LRF har fått möjlighet att lämna synpunkter på rubricerad remiss och önskar framföra följande.

LRF är en partipolitiskt obunden intresse- och företagarorganisation för jord- och skogsbrukare, samt delar av förädlingsindustrin. LRF verkar för utveckling av företag och företagare med jord, skog, trädgård och landsbygdens miljö som bas så att de kan förverkliga sina ambitioner om tillväxt, lönsamhet och attraktionskraft. LRF är en medlemsstyrd organisation byggd på demokrati och samlar strax över 120 000 medlemmar. Tillsammans står vi för fyra procent av Sveriges BNP.

Sammanfattning

- LRF tillstyrker utredningens förslag *Alternativ I: En myndighet för enbart viltförvaltning*.
- Viltförvaltningen måste få tydligare styrning med större fokus på att förebygga och begränsa viltskador. LRF är positiva till att den föreslagna myndighetens huvuduppgift ska omfatta de övergripande perspektiven bevarande, brukande och förebyggande och begränsning av viltskador. Jaktlagstiftningen behöver dock förtydliga hur avvägningen mellan dessa perspektiv ska göras, och ge effektiva verktyg för att hantera viltskador.
- Perspektivet ”främja brukande av vilt som resurs” bör ändras till ”främja ett hållbart brukande”.
- LRF är positiva till ökad samverkan mellan Viltförvaltningsmyndigheten, Skogsstyrelsen, Jordbruksverket och länsstyrelserna och att dessa myndigheters ansvar i viltförvaltningen blir tydligt.
- De föreslagna ändringarna i myndighetsinstruktionerna bör beslutas av regeringen så snart som möjligt.

LRFs överväganden

LRF har inte arbetat för att det ska bildas en ny viltmyndighet. Vår bild är att kraven på att bilda en sådan myndighet bygger på den omfattande kritik som finns mot Naturvårdsverkets (NV) arbete med viltförvaltning. Kritiken gäller både förvaltning av de stora rovdjuren och förvaltningen av det jaktbara klövviltet.

Även LRF har i flera sammanhang lyft fram brister i NV:s arbete. Vår uppfattning är att viltförvaltningen måste få en tydligare och mer effektiv styrning, med ett ökat fokus på att begränsa och förebygga viltskador. Av NV:s instruktion framgår det att myndigheten ska ansvara för frågor om jakt och vilt enligt jaktlagstiftningen och medverka till att främja brukandet av vilt som resurs. Det finns inga skrivningar i instruktionen om att NV ska ansvara för att begränsa och förebygga viltskador. LRF har därför efterfrågat att även det ansvaret uttryckligen skrivs in i instruktionen. Avsaknaden av ett tydligt ansvar för viltskador är en uppenbar brist som tyvärr får konsekvenser för viltförvaltningen, och i förlängningen också minskar Sveriges produktion av livsmedel och skogsråvara.

LRF anser att vissa arbetsprocesser inom NV i dagsläget ger ett ensidigt fokus som inte fullt ut beaktar samhällets alla intressen i viltförvaltningen. Detta förhållande bidrar till att undergräva myndighetens opartiskhet och objektivitet, samt begränsar en allsidig belysning av de frågor som ska hanteras. Förvaltningens kvalitet och legitimitet skulle därför kunna stärkas genom tydligare ledning, bättre styrning av arbetsprocesser och systematiska rutiner som säkerställer att beslut grundas på en balanserad bedömning av samtliga relevanta perspektiv.

LRFs grundläggande uppfattning är ändå att vilken myndighet som har ansvar för viltförvaltningen inte kommer att avgöra om Sverige bättre kan hantera de stora problemen i viltförvaltningen. Oavsett vilken myndighet som har ansvaret för viltförvaltningen så måste den förhålla sig till jaktlagstiftningen. Denna lagstiftning måste tydligt ange att viltförvaltningen ska vila på en avvägning mellan olika intressen, hur en sådan avvägning ska göras, och medge effektiva verktyg för att hantera viltskadorna som kostar de agrara näringarna och samhället ett stort antal miljarder kronor varje år.

Med detta sagt är det givetvis så att om en ny viltmyndighet kommer att bildas, så är det även av största vikt att myndighetens uppdrag, sammansättning och ledning ger bästa möjliga förutsättningar att hantera de värden och kostnader som uppstår i viltförvaltningen. LRF redogör därför nedan för LRFs uppfattningar och förslag om en ny Viltförvaltningsmyndighet.

Myndighetens uppdrag och sammansättning

LRF tillstyrker utredningens *Alternativ I: En myndighet för enbart viltförvaltning*.

Enligt LRFs uppfattning är bildandet av en mindre Viltförvaltningsmyndighet utan ansvar för vapenärenden avgörande för att få en funktionell och fokuserad myndighet. Alternativet med en större myndighet med ”dubbelt” ansvarsområde är enligt LRFs uppfattning avsevärt sämre.

Viltfrågorna och viltförvaltningen präglas av målkonflikter, starka och motstående uppfattningar om vilt, viltskador och de stora rovdjuren. LRF anser därför att det krävs en myndighet där huvuduppgiften och myndighetens fokus är odelat koncentrerad på viltförvaltningen och alla de svårigheter och möjligheter som viltfrågorna innehåller.

Att effektivt leda och få en myndighet med dubbla, så disparata verksamheter som viltförvaltning och vapentillståndsgivning är enligt LRFs uppfattning svårt. Ett beslut om en sådan myndighet med dubbla uppdrag saknar således bärande skäl.

När den förra jaktlagsutredningen arbetade med frågan om en ny viltmyndighet betonade LRF att NV:s mycket breda uppdrag och profil inom natur- och miljövard är till nackdel för den förhållandevis lilla verksamhet som viltförvaltningen utgjorde inom NV. Viltfrågorna befinner sig i det stora NV:s periferi. I en ny viltmyndighet bör viltfrågorna utgöra myndighetens centrum och huvuduppgift. Om en myndighet skulle bildas i enlighet med utredningens *Alternativ II, Myndighet för viltförvaltning och vapen*, så skulle man få liknande eller större svårigheter och obalanser i den nya myndigheten som på NV. Det som framför allt skulle försvåra för en myndighet enligt alternativ II är att den del av myndigheten som skulle ansvara för vapentillstånd blir väsentligt större, både i antal ärenden och personal. Obalansen skulle alltså bli tydlig, till viltfrågornas nackdel. Vapentillstånd och viltförvaltning är dessutom väsensskilda till sin natur. Det finns ingen koppling mellan de två delarna, förutom att jägare använder skjutvapen.

Det är känt att grunden till idén om att föra över ansvaret för vapentillstånd till en ny myndighet bottnar i kritik från jägarkåren mot Polismyndighetens handläggning. Det är viktigt att denna kritik tas på allvar och att brister i nuvarande system åtgärdas. Det kan dock inte vara en orsak i sig till att bilda en ny myndighet som blir svårstyrd och med obalans i verksamheten, till nackdel för de samhällsviktiga viltförvaltningsfrågorna. Inte minst vad gäller att begränsa och förebygga viltskador i jordbruk, skogsbruk och trafik.

Ledningen i en myndighet enligt alternativ II skulle få en svår uppgift att styra upp och formera så skilda verksamheter med så skilda mål. I en myndighet skapas en intern kultur. De två delar som myndigheten enligt alternativ II skulle bestå av är av helt olika karaktär, bygger på helt olika juridiska förutsättningar och rör i praktiken helt olika aspekter av samhället. Att kontrollera, begränsa och pröva behov av vapen och vapenhandel har inte det minsta att göra med viltförvaltningens värden och kostnader, som bygger på annan juridik och som delvis styrs av EU:s naturvårdsdirektiv och internationella konventioner. Att bilda en myndighet med så disparata verksamheter skulle bli till nackdel, i värsta fall för båda delar av myndigheten, men sannolikt till störst nackdel för viltförvaltningen. Den delen av myndigheten skulle bli svagt bemannad i jämförelse och kunna bli dominerad av vad som får uppfattas som myndighetens huvuduppgift med tanke på mängden personal som krävs för vapenfrågorna.

LRF hänvisar i övrigt till utredningens redogörelse om de problem, omfattande krav på informationsöverföring, kostnader, risk för dubbelarbete och nya sekretesskrav som skulle bli följden av att en ny myndighet med ansvar för vapentillstånd skulle föra register som polismyndigheten fortfarande måste ha ständig tillgång till i sitt brottsbekämpande arbete. De argumenten stöder LRFs uppfattning ytterligare, att en ny Viltförvaltningsmyndighet enligt alternativ I är det enda rimliga alternativet.

Regeringens styrning av ansvariga myndigheter

Utredningen föreslår att Viltförvaltningsmyndigheten ska ha i uppgift att ansvara för viltförvaltningen utifrån tre övergripande perspektiv: att bevara viltarter, att främja brukande av vilt som resurs, samt att förebygga och begränsa skador och olägenheter som vilt orsakar. LRF ställer sig mycket positiva till att det tydligt framgår att ett av ansvarsområdena för den föreslagna myndigheten är att verka för att förebygga och begränsa viltskador.

Perspektivet ”*främja brukande av vilt som resurs*” bör dock ändras på så sätt att det i stället utformas ”*främja ett hållbart brukande av vilt som resurs*”. För att säkerställa att viltförvaltningen bidrar till en långsiktigt balanserad utveckling bör det tydligt framgå att brukandet av vilt ska vara hållbart. Ett uttryckligt krav på hållbarhet markerar att brukandet av vilt inte kan bedömas isolerat utifrån nyttan av jakt eller annan användning, utan måste sättas i relation till skador, biologisk mångfald och andra konsekvenser för samhället.

Utredningen anger att de tre perspektiven ska vara jämställda och behöver vägas mot varandra för att skapa en hållbar viltförvaltning eftersom det finns inbyggda mål- och intressekonflikter som omgärdar viltförvaltningen. LRF anser att denna intresseavvägning är helt avgörande för att få nödvändig balans i den föreslagna myndighetens arbete, till nytta för viktiga samhällsintressen som ökad livsmedelproduktion, produktion av skogsråvara, livsmedelsberedskap och minskade trafikolyckor.

Det går dock inte att bortse från att intressena kan stå i direkt konflikt med varandra, till exempel bevarande av stora klövviltstammar kontra minskade viltskador i skog- och jordbruk. Det framgår inte hur prioriteringar ska göras när intressena kolliderar. Att ange att de ska vägas mot varandra är vagt, det bör konkretiseras hur denna avvägning ska gå till, vilket lämpligen bör göras i jaktlagstiftning, som kommer att ligga till grund för myndighetens arbete. Det pågår nu en utredning för att se över jaktlagstiftningen och den processen är tätt sammanknuten med den nu aktuella utredningens förslag och möjligheten för den föreslagna myndigheten att uppfylla dess instruktion.

I nu gällande jaktlagstiftning finns en intresseavvägning inskriven.¹ LRF anser att den är alltför vagt uttryckt, vilket leder till att myndighetsutövningen i praktiken lägger större vikt vid bevarande av vilt och jaktintressen än vid behovet att förebygga och minska viltskador. Den nu pågående utredningen behöver därför lägga fram förslag som innebär att intresseavvägningen tydligt regleras i lagstiftning, med klara kriterier för hur de tre perspektiven ska vägas mot varandra. Det är som anges ovan nödvändigt för att Viltförvaltningsmyndigheten i praktiken ska kunna göra den avvägning som är tänkt. Lagstiftningen måste också tillhandahålla ändamålsenliga verktyg som säkerställer att den samhällsviktiga produktionen i jord- och skogsbruk kan få ett tydligt genomslag i viltförvaltningen, så att det finns en reell möjlighet att genomföra beslut som grundar

¹ 4 § jaktlagen (1987:259)

sig på en intresseavvägning där intresset av att förebygga eller begränsa skador väger tyngst.

I utredningens förslag till instruktion för Viltförvaltningsmyndigheten står det i 7 § att myndigheten ska samverka med Skogsstyrelsen, Jordbruksverket och länsstyrelserna i frågor om statistik om och analyser av skador och olägenheter som vilt orsakar och i frågor om att utveckla metoder för att öka kunskaper om hur skador och olägenheter kan förebyggas och begränsas. Det framgår dock inte under avsnittet med rubriken Uppgifter att det ligger inom myndighetens ansvarsområde att arbeta med de frågorna. För att förtydliga myndighetens ansvar i dessa frågor bör de föras in under Uppgifter, förslagsvis i 3 §.

För att samverkan ska fungera så förslår utredningen att det även ska skrivas in i Skogsstyrelsens och Jordbruksverkets instruktioner att myndigheterna ska verka för att förebygga och begränsa skador som orsakas av vilt och samla in uppgifter som underlag för statistik och skador som orsakas av vilt. Även krav på samverkan med varandra, samt med Viltförvaltningsmyndigheten ska enligt utredningen införas i respektive myndighets instruktioner.

Även dessa förslag ställer sig LRF positiva till. Avsaknaden av samverkan med dessa myndigheter i viltskadefråga har varit en stor brist i viltförvaltningen. Det är tydligt av utredningens beskrivning av arbetets organisering på NV att det har saknats kompetens när det gäller viltets påverkan på de agrara näringarna. Det som lyfts fram är i stället myndighetens möjlighet att balansera viltförvaltningens perspektiv mot andra perspektiv som till exempel artskydd, invasiva arter och biologisk mångfald. Dessa perspektiv är givetvis också viktiga men har inte gett det helhetsperspektiv som den föreslagna Viltmyndigheten nu ska utgå ifrån.

I länsstyrelsernas instruktion föreslås också ändringar så att det framgår att de har uppgifter inom viltförvaltningen som innefattar att beakta bevarande av viltarter, brukande av viltet som resurs, samt förebygga och begränsa skador och olägenheter av vilt. LRF anser att det är bra att det förtydligas i länsstyrelsernas instruktion att de har ansvar i viltförvaltningen. LRFs erfarenhet är att länsstyrelsens arbete med viltförvaltningen kan variera mycket mellan de olika länsstyrelserna. Utredningen skriver att med den föreslagna Viltförvaltningsmyndigheten ges utrymme att ge länsstyrelserna mer vägledning i den regionala viltförvaltningen. Det kan också bidra till en vägledning som är bättre anpassad efter regionala förutsättningar och behov. Därmed blir den samlade viltförvaltningen väl förankrad i regionala och lokala förhållanden och utmaningar, med målet att bli effektivare. Att handläggningen skiljer sig åt beror dock inte endast på geografiska faktorer eller andra sakligt grundade olikheter. Det behövs därför även bättre vägledning som säkerställer en mer enhetlig och ändamålsenlig handläggning i hela landet när det är lämpligt.

De föreslagna ändringarna i instruktionerna som berörts ovan bör beslutas av regeringen snarast, oavsett om en ny viltmyndighet ska bildas eller inte. Som tidigare påpekats kan

förslaget dock endast få verklig effekt först när det stöds av en ändamålsenlig jaktlagstiftning som säkerställer att förändringarna får genomslag i viltförvaltningen.

I övrigt har LRF inga synpunkter på utredningens betänkande.

Oskar Magnusson
Enhetschef
Näringspolitisk analys

Anders Wetterin
Näringspolitisk expert
Näringspolitisk analys

Anna Irani
Näringspolitisk expert/jurist
Näringspolitisk analys